

1

Když mi matka vyprávěla o svém dětství a mládí, vždycky své vzpomínky třídila. Tragické epizody odložila na jednu stranu, kde z opatrnosti zůstávaly skryté, chráněné před mými zraky, a na tu druhou kladla chvíle štěstí, humorné okamžiky, zkrátka vše, co mi mohlo být odhaleno. O smutných nebo nemilých zážitcích, a takových tam muselo být určitě požehnaně, se mnou nemluvila; paměť se chová selektivně, říkávala, a chce si uchovat jen ty nejšťastnější nebo mimořádně nevšední vzpomínky. Tím pádem jsem její dětství znal pouze z líčení zábavných příhod. A když se stalo, že mi vyprávěla o událostech, které mohly působit vážně, stejně všechny pojilo šťastné či nečekané rozuzlení.

Ať už jde o vzpomínky na léta válečná a poválečná nebo o zážitky z dob pozdějších, mnohem pozdějších, kdy už jsme žili spolu, myslím, že matka mě vždycky chtěla držet dál od tragických, krutých nebo smutných událostí. Věděla, že všeho mě uchránit nedokáže, ale byly určité věci, které považovala za dostatečně hrozné, aby je se synem nesdílela. Ohleduplnost, spočívající v tom, že nikdy nesrážela druhé, neubližovala jim slovy ani v myšlenkách, pro ni byla typická. „Neštěstí je nevkusné. A stejně se

z něj nepoučíte.“ Když mi bylo jedenáct, na letecké show, konané v rámci mezinárodního veletrhu letectví a kosmonautiky v Le Bourget u Paříže, došlo k strašlivé tragédii. Na vesnici Goussainville se zřítilo ruské letadlo Tupolev 144, kopie concordu. Zrovna jsem byl doma s mámou a ten den jsme měli náhodou puštěnou televizi, která jinak bývala věčně vypnutá. Informace o leteckém neštěstí se objevila ve večerních zprávách, přičemž diváci byli upozorněni, že následovat bude jeho obrazový záznam. V tu chvíli mě matka poprosila, abych z místnosti odešel.

Ačkoli Quoirezovi žili ve Vercorsu – dědeček byl pověřen řízením továrny v Saint-Marcellin, obci v departementu Isère, nacházejícím se v kraji Dauphiné, kde se usadily partyzánské oddíly protinacistického odboje a který se tak stal jedním z nejneklidnějších míst ve Francii, dějištěm dramatických epizod druhé světové války – podařilo se matku uchránit nejhoršího násilí a zvěrstev. Nebyla však ušetřena pohledu na oholené ženy, které ukazovali v ulicích vesnice během osvobození. Babička tehdy hlasitě projevovala svůj nesouhlas: „Na tohle nemáte právo, takhle se chovali Němci!“ Matka ten den pochopila, že svět není jen černý a bílý. Opravdový šok ovšem zažila až v následujících dnech, kdy v malém kině v Lyonu se zděšením zhlédla první záběry pořízené ve vyhlazovacích táborech. Od toho dne nikdy nepřipustila, aby se v její přítomnosti mluvilo špatně o nějaké menšině, „rase“ nebo komkoli utlačovaném. Jednou jsem viděl, jak jistého člověka, který byl u nás na návštěvě, ve vši zdvo-

řilosti vyprovodila ke dveřím, protože pomlouval jakéhosi Žida. Po nějakém čase jsme byli pozvaní na večeři a ze stejného důvodu, nevím už, zda šlo tenkrát o Žida nebo černocho, vstala od stolu, vzala si kabát, kabelku, chytla mě za ruku a šla pryč. Od toho dne také nepřipadalo v úvahu jakékoli sblížení s Bohem. A i když si myslím, že matka svým způsobem byla světice, s náboženstvím nechtěla mít nic společného. Stejně jako Faulkner se domnívala, že za „všechno dobré, co je v nás – vyrovnanost, schopnost rozjímat, nechat druhé žít, těšit se dobrému duševnímu i tělesnému zdraví – vděčíme nikoli víře, ale zahálce...“.

Během okupace utekli po příchodu Němců Pierre a Marie Quoirezovi se svými třemi dětmi z Paříže a strávili pět až šest měsíců v domě v Saint-Marcellin, kterému se říkalo Střelnice, protože se tam během prusko-francouzské války v roce 1870 vykonávaly popravy zastřelením. Když se koncem roku 1942 začalo rozmáhat protinacistické hnutí Odporu, vyvolalo to v Němcích velkou nervozitu a krajní podezřívavost. Jednou, to dědeček zrovna nebyl doma, přišel k nim na dvůr nějaký mladík a zeptal se babičky, jestli by si za statkem nemohl zaparkovat nákladní vůz. Babička byla vždycky připravená každému vyhovět, a tak mu to dovolila a okamžitě to pustila z hlavy. Večer se děda vrátil domů. Mluvili o všem možném, až si babička najednou uprostřed večeře vzpomněla: „Víš, že se tady před několika hodinami zastavil jakýsi mladý kluk a nechal si u nás svůj nákladák?“ Dědeček se šel na vůz podívat. Byl nacpaný zbraněmi. A tak do něj nasedl

a odvezl ho několik kilometrů daleko, kde ho nechal stát uprostřed polí, a domů se vrátil pěšky, bez sebe vzteky. Krátce nato se u nás objevili Němci. Nedaleko totiž byli zabiti tři němečtí důstojníci. Prohledávali všechno, dům, park, vedlejší budovy, sousední usedlosti, zkrátka celé okolí. Má matka, její bratr Jacques, sestra Suzanne a všichni ostatní se trásli strachy a celou dobu čekali postavení zády ke zdi. Krátce po odchodu Němců se ten mladík vrátil a jakoby nic žádal o svůj nákladák. Tak si ho dědeček podal a vysvětlil mu, zač je toho loket.

Quoirezovi měli ještě byt v Lyonu, asi sto kilometrů od Saint-Marcellin, kde byla Suzanne zapsaná na Akademii výtvarných umění. Od jara 1944 bylo město a jeho okolí vystavené náletům Spojenců. Když se ozvaly sirény, babička kategoricky odmítala sejít do sklepa, protože jí připadal hnusný a špinavý. Jednou však bombardování dosáhlo takové intenzity, že musela sejít do úkrytu s ostatními. Během leteckého útoku, za příšerného hluku, kdy se zdi domu trásly, odpadávaly z nich celé kusy omítky a lidé plakali hrůzou, babička zůstala v naprostém klidu. Při pohledu na ni se matka a její sestra rázem upokojily a krátily si čekání, až bude po všem, nerušenou hrou v karty. Po náletu šli všichni zpátky nahoru do bytu. Když pak babička otevřela dveře a přímo před sebou uviděla myš, úlekem omdlela. Stejně jako děda měla pro strach uděláno, nebála se ani bomb, ale hrůzou z myši se mohla zbláznit.

Během léta 1944 se mámin sedmnáctiletý bratr Jacques, který chtěl být za každou cenu užitečný, přihlásil k hnu-

tí Pasivní obrany. Měl za úkol pomáhat civilům, aby zvládali bombardování, posílat je do krytů, sklepů nebo center pro raněné. Proto si pořídil speciální vybavení, plynovou masku, přilbu a uniformu a všechno si to pečlivě nachystal u lůžka pro případ, že by byl vyhlášen poplach v době, kdy bude spát. Když se však jednou v noci na lyonském nebi rozezvučely sirény, s Jacquesem to ani nehnulo. A babičku ani nenapadlo ho budit. Nebylo jí po chuti, že její syn vychází na ulici, zrovna když padají bomby, a neuváženě se vystavuje nebezpečí, bez ohledu na jeho ušlechtilé pohnutky.

Jako všichni v té době – v obchodech nebylo nic – jezdil děda křížem krážem po venkově a od dveří ke dveřím sháněl něco k jídlu pro své blízké. Jeden den se na něho usmálo štěstí a on vyslídil perličku. O svém nálezu všechny informoval, a tak na návrat hrdiny čekali na prahu všichni členové domácnosti. Když dorazil domů, slavnostním pohybem ruky otevřel kufr vozu: „Podívejte se, co jsem našel!“ A perlička, která měla svázané jen nohy, okamžitě vzlétla a zmizela v nebi nad Lyonem. Dědeček kufr zavřel a všichni šli zase beze slova domů. Téhle histore se naše rodina smála dvacet let.

Během těch šesti let strávených hlavně na venkově mezi vercorskými horami, Lyonem a Lotem – každé léto jezdila do Cajarcu k babičce na rodinnou usedlost, do rozměrného domu v městském stylu třetího císařství se střešou z břidlicových tašek – si matka vytvoří silné pouto k přírodě, zvířatům a životu. „Zbožňuju venkov, byla jsem tam vychovaná, pobývala jsem tam do patnácti a čas-

to se tam vracím. Potřebuju vzduch, trávu, baví mě jezdit na koni, vydávat se na vyjížďky a celé kilometry nepotkat ani človíčka, miluju řeky, vůni půdy. Pocházím z půdy.“ Když jí bylo šest, její otec zachránil před porážkou u řezníka koníka jménem Poulou a dal jí ho darem. Pouloua, na němž jezdila bez sedla, pak brávala na dlouhé vyjížďky po odlehlých končinách divokého Vercorsu.

„Poulou byl starý, velký a světlý. A k tomu hubený a lenivý. [...] Poulou a já jsme se spolu věčně toulali po kopcích a loukách, cestou necestou. A taky po lesích. Po lesích s vůní akátů, kde svými silnými podkovami drtil houby [...]. Cválal a já jsem na něm seděla, nakloněná dopředu, a cítila jeho tempo v nohách a zádech. Byla jsem na vrcholu dětství, štěstí a veselí.“ Vychutnávala si tam do sytosti „zpomalené plynutí času, nepoznamenané žádným zlomem, trhlinou ani rušivým zvukem“, o němž se zmiňuje v povídce *Zpomalený život v Cajarcu*. Zažívala tam pocit klidu, samoty a nezávislosti, bez nějž se už pak nedokázala obejít.

Po válce se matka vrátila do Paříže do bytu na bulváru Malesherbes, který její prarodiče opustili v červnu 1940. Následně ji čekala bouřlivá školní léta. Vyloučení ze soukromého lycea Louisy de Bettignies, nacházejícího se přímo naproti domu, v němž bydlela, si vykoledovala tím, že „Molièrově bystě uvázala kolem krku provaz a za ten ji pak pověsila na dveře“, protože ji otrávilá nudná přednáška věnovaná slavnému dramatikovi. Racine, jehož verše ať už z *Faidry* nebo *Bereniky* znala nazpaměť

a mohla je recitovat celé hodiny, ji fascinoval, ale Molière ji odjakživa nesnesitelně nudil. V Racinových hrách obdivovala dokonalý vzor tragédie, intriku, která se zrodí ze střetu vášní, vykreslení postav a hlavně metriku, naprosto dokonalou hudebnost verše. Myslím, že právě díky této fascinaci Racinem nikdy nenapsala ani pouhopouhé dva řádky, aniž by měly správný rytmus a souvětí bylo vyvážené. „Vyvažuju věty [...], kontroloju rytmus. Souvětí románu nepodléhá žádnému předepsanému počtu slabik, ale okamžitě se pozná, jestli věta kulhá, když ji člověk píše nebo vyslovuje nahlas.“

To, že ji vyloučili z lycea, rodičům neřekla, a tři měsíce, které zbývaly do velkých prázdnin, strávila za školou. Každé ráno vycházela z domova s aktovkou pod paží a šla se procházet po Paříži, než se navečer kolem šesté vrátila domů.

Po pařížském létě stráveném četbou Sartra, Camuse a Cocteaua je přijata do internátní dívčí školy Couvent des Oiseaux, spravované jeptiškami, kde se s ní poté pro „nedostatek duchovnosti“ rozloučili. Dlužno říct, že tam recitovala verše Jacquesa Préverta: „Otče náš, jenž jsi na nebesích,/ zůstaň tam a my zůstaneme tady na zemi,/ která se nám někdy zdá tak pěkná.“ Jeptiškám v klášteře se to hrubě nelíbilo. Matka maturitu nakonec skládala nadvakrát, jednou v řádném a podruhé v náhradním termínu v říjnu, a poté se přihlásila na Sorbonnu na obor prope-deutika. Jenže posluchárny bývají nejčastěji přeplněné, a tak místo sezení na přednáškách tráví většinu času flámováním s kamarády ve čtvrti Saint-Michel. Hodně de-

batují o Bohu, metafyzice a politice. Když se v roce 1953 zajímal sedmnáctiletý člověk o literaturu, odkazoval se na Sartra a Camuse, dva spisovatele, kteří v literatuře své doby zaujímalí téměř veškerý prostor.

V sedmnácti má určitě blíž k Sartrovi než ke Camusovi a je trochu potrefená mýtománií, to ovšem nestačí jako vysvětlení, proč si nasadila do hlavy, že napíše román. Psaní je pro ni ztělesněním touhy, posláním, a už ví, že ho chce mít jako zaměstnání, že mu chce zasvětit život. „Vždycky jsem si myslela, že se stanu spisovatelkou.“ *Dobrý den, smutku* není plodem náhody ani rozmarem. Je naplněním její opravdové lásky k psaní, ke slovům a k literatuře. Matka patří ke spisovatelům *kultivovaným*, kteří hodně četli. Ona svou mýtománii ospravedlňuje jako přirozenou pro svůj věk a svým známým a blízkým bude tvrdit, že píše román. Jelikož se tím netají – předpokládám, že ostatní se jí určitě pravidelně ptali, jak to s jejím textem vypadá – nakonec to udělá. Román *Dobrý den, smutku* se tak zrodil z vášně pro literaturu a ze „závazku“, že se stane spisovatelkou. Vlastní vydání románu bylo překvapením, které všechny oslnilo, ji jako první.

Krátce poté, co začala psát, uložila tento svůj první román do šuplíku. „Zdálo se mi, že to není dobré,“ svěřila se v jednom interview. V létě 1953 si o prázdninách zajela k moři do Hossegoru, v jihozápadním cípu Francie. Poté propadla u zkoušky z propedeutiky, a stala se tak trochu terčem posměchu své matky a sestry. Naštvaně se vrátila k otci do Paříže, zavřela se v bytě na bulváru Malesherbes a znovu se pustila do psaní. Když byl

rukopis hotový, nechala si ho přepsat na stroji, aby působil „čistěji“, načež ho svěřila své kamarádce Florence Malrauxové, a ta ho přečetla jedním dechem. Povzbuzena kamarádčinou chválou a podporou vsunula dva exempláře rukopisu do dvou obálek se zpáteční adresou „Françoise Quoirezová, Carnot 59 81“ a odnesla je – nebo poslala – jeden do Julliardova nakladatelství, druhý do vydavatelství Plon. U Julliarda jsou lektori rychlejší než u Plona, a tak se stalo, že se jako první ozval René Julliard; cítil, že v ruce drží cosi mimořádného. Jelikož telefon zrovna nefungoval, poslal telegram následujícího znění: *Volejte prosím urgentně nakladatelství Julliard.* René Julliard, šarmantní, elegantní a kultivovaný muž, věkem dědečkův vrstevník, rovnou řekl, že tu knihu bere. První vydání bylo venku v březnu, pak přišlo druhé a kniha dostala Cenu kritiků. Právě ona rozpoutala v květnu 1954 to, co máti nazvala koridou. Zvláštní bylo, že o tomto období jsme spolu skoro nikdy nemluvili, třebaže jí život změnilo od základu. Od té chvíle, tváří v tvář úspěchu, který rostl s každým dnem, se stala „předmětem“, „věcí, o níž se mluví v třetí osobě“. Ustavičně měla v patách novináře, ti ji nenechávali ani chvíli na pokoji a lidé na ni pohlíželi jako na podivné zvířátko vystavené palbě otázek, většinou idiotských: „Jezdíte pořád ještě autobusem?“, „Jíte nudle?“, „Jste hrdinkou svého románu?“ Děsilo ji to. S úspěchem přišel i skandál, dvojí skandál, jeden spojený s knihou a tehdejší dobou, druhý, když si ji pletli s Cécile, mladičkou hlavní hrdinkou knihy, když stavěli vedle sebe její vlast-

ní způsob života a nevázaný, fitzgeraldovský životní styl jejich literárních postav. Ten román vyvolal takový rozruch, že ho někteří knihkupci odmítali vystavit ve výloze; jiní zase nabádali mladé dívky, aby si ho nekupovaly. *Dobrý den, smutku* byla palčivá kniha, kniha zapovězená. Na konferencích, setkáních a různých manifestacích, jichž jsem se nedávno zúčastnil, abych vzdal čest matčině památce, za mnou po skončení programu přicházeli lidé. Pokaždé ženy, většinou její vrstevnice. Bylo na nich patrné hluboké dojetí, přímo rozechvění, když přišla řeč na tu dobu, na vítr svobody, který ten útlý román vzvedl a jež tenkrát četly tajně, ukryté s baterkou pod dekou nebo zašité někde v kůlně při svíčce. Jejich vzrušení se nedalo přehlédnout a pro mě znamenalo přiznání, nakolik byla ta kniha oceňovaná – „Lepší bylo nenechat se s ní přistihnout v ruce!“ – a jak je ovlivnila, do jaké míry prostoupila jejich mládí a znamenala pro ně zjevení. Kolik se toho po jejím vydání změnilo...

Kromě skandálu a reklamy se o úspěch románu postaral i fakt, že se z něj rychle stal „fenomén“, a právě díky tomu se o matce hovořilo v superlativech. Samozřejmě se jí snažili přičlenit k některému literárnímu proudu, srovnávat ji se Sartrem a Camusem, což bylo poněkud ošidné. „Román absurdity a existence zpopularizovala jeho saganovská varianta,“ prohlásil básník a filozof Jean-Pierre Faye. „Na to, aby absurdita existence vstoupila do románu, nemusela čekat na Sartra ani Camuse (a ani na mě),“ opáčila tehdy matka. „Ani kretění nečekali na naše století, aby ten styl komentovali.“ Tak ohromný úspěch

se všemi jeho důsledky ji sice děsil a snažila se před ním chránit, „ohnout hřbet a přečkat, až se to přežene“, to ovšem neznamenalo, že poznámky, všelijaké žvásty a občas i jízlivé kritiky novinářů a komentátorů nechávala bez odpovědi. Za nějaký čas po vydání románu pronesla jistá osoba (tehdejší matčina známá) hlášku, že skutečnou autorkou knihy *Dobrý den, smutku* není Françoise Saganová, ale – ona. Dlouho netrvalo a doneslo se to senzacivnímu uchu jistého novináře. Ten na nic nečekal a požádal ji o interview. Máti naštěstí věděla, kdo za tou fabulí stojí. Ta známá byla sama spisovatelka. „Dokud říká, že píše moje knihy, a ne to, že ty její píše já, tak mi to nevadí,“ odpověděla. To bylo poprvé, co mou matku někdo podezřívá, že si uzurpuje něco, co není její, ale rozhodně ne naposled. Zakrátko se na vlnách Radio France nechal slyšet jeden francouzský spisovatel v tom smyslu, že část své knihy Françoise Saganová rozhodně nenapsala. I když nelze popřít, že některé romány jsou vzletnější, živější, „více saganovské“ než jiné, mně samotnému takové domněnky připadají směšné. Neboť při pročítání celého jejího díla čtenář na každém kroku potkává její „ruku“, její slova, její strohý styl, dokonale vyváženou větu. Máti se vynořuje ze stránek a odstavců každé své knížky.

Její smysl pro trefnou odpověď, skvělý právě díky její bystrosti, jí nebránil občas se vykroutit z odpovědi na otázku, která se jí zdála nezajímavá nebo nemístná. Měl jsem příležitost zúčastnit se některých jejích interview a sám jsem viděl, že stačilo, aby ji nějaký dotaz podráž-

díl svou hloupostí, a náhle působila roztržitě a neodpovídala, což vyvolalo jakési trapné ticho, kdy všichni čekali – ona na to, až novinář položí další otázku, a novinář, který často nepochopil, že právě tohle je její reakce, až se k odpovědi odhodlá ona. Když o ní dnes hovořím v souvislosti s poskytováním rozhovorů, málokdy se stane, aby si osoba, již mám proti sobě, nevybavila ono slavné imitované interview z roku 1975 s Pierrem Desprogesem v zábavném televizním pořadu *Petit Rapporteur*. Většina lidí dodnes s obdivem vzpomíná na matčinu laskavost, trpělivost a dobromyslnost, s níž odpovídala tomu rádo-by novináři, který se jí vyptával na látku šatů, co měla na sobě, na jejího švagra, dovolenou, zkrátka na všechno, jenom ne na to, nač by se měl podle očekávání tázat. V *Apostrophes*, diskusním televizním pořadu rozhovorů se slavnými osobnostmi, kam byla pozvána později, se Bernard Pivot k té slavné nadsázce vrátil a matka konstatovala, že onen někdejší rozhovor „neměl nijak zvláštní spád“, ale Desproges jako novinář vystupoval moc mile a působil nesmírně sympaticky. Korektnost, laskavost a ohledy k tomu druhému pro ni představovaly nejzákladnější předpoklady společenského chování; máti nesnášela arogantní, sebejisté a bezdůvodně zlomyslné týpky. Ti, kdo se snažili dostat ji do rozpaků, většinou pořádně narazili. Při takovýchto hrátkách dokázala mít vždycky navrch, nikdy se nesnižovala ke škodolibosti nebo ponižování, ale brala je s humorem a lehkostí. Jen výjimečně se stalo, že se doopravdy rozzlobila, a pokud něco takového hrozilo, raději se zvedla a odešla. Děsila

se scén, zraňujících poznámek, slovní arogance a vůbec všech forem násilí obecně. Dávala přednost odchodu nebo se snažila, pokud byla u sebe doma, přimět k odchodu dotyčné co nejrychleji, ještě dřív, než stačili něco si k ní dovolit. „Prostrčím ruku sklem – sice mi krvácí, ale já dýchám.“ Pravda, nikdy jsem neviděl, že by to udělala, ale myslím si, že schopná toho byla. Nikdy na sobě neměla stopu po popálení cigaretou, nicméně jsem si u ní všiml jedné nebo dvou jizviček na pravé ruce. Vyprávěla mi, že kdysi, hrozně dávno, s nějakými lidmi uzavřela přátelství stvrzené „přísahou a krví“ – to si každý na pravém zápěstí udělá tenkou řeznou ranku a přiloží ji na zářez toho druhého. Tento obřad značí přátelství a věrnost navěky. Sice jsem nikdy neviděl, že by prostrčila ruku okenní tabulkou, a přesto jsem ji párkrát přistihl, jak dlouho drží obě zápěstí pod tekoucí ledovou vodou. To by teoreticky mělo napomáhat uvolnění nervů a zklidnění mysli, když existuje nebezpečí, že by se člověk mohl na někoho vrhnout.

Jednou v roce 1963 nebo 1964 ji v tunelu Saint-Cloud popadl vztek, který se jí zapsal do paměti. Za volantem jejího Jaguáru Typu E ji zastavil policista a popudlivě na ni vyjel: „V tom kabrioletu vám to sekne!“ Matka pohotově opáčila: „A vám to zase sekne v té vaší kšiltovce.“ – „Cože? Co jste to řekla? Tohle zopakujete před mým parťákem.“ Máti to poslušně zreprodukovala a to ji přivedlo před soud. Strážník matku zažaloval pro urážku a soud prohrál – soudce usoudil, že není nic urážlivého na tom, když někomu řeknete, že „dobře vypadá“. Mám pocit, že

matku ten soud hluboce zasáhl. Nikoli proto, že by pro ni ta věc měla obzvláštní význam, ale konfrontoval ji s překvapením, v jakou hloupost může vyústit nedostatek humoru. „Absence smyslu pro humor je nedostatek duchaplnosti. Nelíbí se mi.“ Myslím, že na téhle záležitosti s neúměrnými důsledky by se dala vysvětlit její antipatie vůči silám řádu, nařízením a všemu, co představoval stávající model: autorita, moc, bezpečnost.

Nesnášela urážky. Nesnášela domýšlivost. Ještě míň snášela omezování svobody, autoritativnost vůči vlastní osobě, snahu připravit ji o svobodu, k něčemu ji nutit. Například soustavně odmítala zapnout si bezpečnostní pás a ani se netvářila, že ho používá, hlavně ne před strážníkem. Bezpečnostní pás byl podle ní nebezpečný, protože kdyby se vám přihodilo něco vážného, mohli byste na sedadle zůstat uvězněni jako v pasti; tak to ostatně vysvětlovala, když ji kvůli tomu zastavila policie; tehdy se pravidelně odvolávala na nehodu Françoise Dorléacové, která uhořela za volantem, protože se jí nepodařilo odepnout bezpečnostní pás. To sice nebyla omluva za přestoupení zákona ani provokace, ale absolutní přesvědčení. Jednou večer v Deauville jsem se toho stal sám svědkem při silniční kontrole, kdy zatvrzele odmítala dýchnout do balonku, ačkoliv jsme vypili každý jen sklenku bílého a nebyli jsme opilí. Ti tři strážníci naléhali, ale ona se vymlouvala na momentální potíže s dýcháním a vystupovala při tom tak neústupně, že nás nakonec nechali jet. Když měla v devadesátých letech, jak bylo všeobecně známo, spory se spravedlností, hlavně kvůli svým aférám spoje-

ným s narkotiky – v jejichž užívání odmítala nechat se omezovat, jelikož soudila, že má právo dělat sama se sebou, co chce, včetně sebezničení – byla odsouzena a dostala zákaz užívat i to nejnepatrnější množství drogy. Matka měla ze zákona nařízenou pravidelnou lékařskou kontrolu a musela se jednou týdně dostavovat k odebrání vzorku do ústavu soudního lékařství, jinak řečeno na patologii, okouzující místo naproti gare d’Austerlitz, Slavkovskému nádraží. Při jedné ze svých návštěv byla požádána o vlas. Stejně jako lze z vrtného jádra v pobřežním ledu určit různá období doby ledové, lze zjistit i z vlasů, jaké chemické látky organismus pozřel v posledních týdnech nebo měsících. A matka laborantovi vlas kategoricky odmítla poskytnout, přičemž argumentovala co možná nejseriózněji tím, že by její holič zuřil.